

УДК 341:339.13(477): 656.7(043.2)

Єряшов Є. К., старший викладач,
Степанківська Н. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АВІАПЕРЕВІЗНИКІВ

Транспортні операції на сучасному повітряному транспорті як у світі, так і в Україні характеризуються масовістю, ритмічністю та достатньою складністю. У зв'язку з цим виникає потреба в чіткому правовому механізмі здійснення повітряних перевезень, фіксації прав та обов'язків учасників транспортного процесу і, що найголовніше, у визначенні відповідальності за безпеку перевезень, захист усіх учасників авіаційного перевезення від небажаного впливу та порушень. Правовідносини авіаперевізників та інших учасників транспортного процесу підлягають належному правовому регулюванню. Особливої актуальності набуває інститут відповідальності авіаперевізника.

Відповідальність перевізника при здійсненні повітряних перевезень регулюється відповідно до Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень (Монреаль, 1999 р.), Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Повітряного кодексу України, Наказу Державної служби з нагляду за забезпеченням безпеки авіації «Про затвердження Правил повітряних перевезень вантажів», інших нормативних актів та загальних положень про правила перевезення та надання послуг. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом, як і в інших договірних відносинах, також є джерелом правового регулювання повітряних перевезень.

Теоретичні розробки щодо відповідальності авіаперевізника розвивалися за двома основними напрямками, а саме: настання відповідальності авіаперевізника як наслідок невиконання чи неналежного виконання договору перевезення та настання відповідальності авіаперевізника в результаті заподіяння шкоди. Керуючись нормами українського законодавства, можна виокремити наступні види відповідальності авіаперевізника за договором перевезення вантажу: 1) відповідальність за прострочення у доставці. Згідно ст. 923 Цивільного кодексу України у разі прострочення доставки вантажу перевізник

зобов'язаний відшкодувати іншій стороні збитки, завдані порушенням строку перевезення, якщо інші форми відповідальності не встановлені договором, транспортними кодексами (статутами) [1]. Стаття 314 Господарського кодексу України встановлює, що перевізник звільняється від відповідальності за прострочення в доставці вантажу, якщо прострочення сталося не з його вини; 2) відповідальність за ненадання транспортного засобу. Однак перевізник вантажу звільняється від відповідальності, якщо ненадання транспортного засобу сталося не з його вини, зокрема в разі припинення (обмеження) перевезення вантажу в певних напрямках, встановленого у випадках і в порядку, передбачених транспортними кодексами (статутами) [2]; 3) відповідальність за втрату, нестачу, псування або пошкодження вантажу. Перевізник відповідає за збереження вантажу з моменту прийняття його до перевезення та до видачі одержувачеві, якщо не доведе, що втрата, нестача, псування або пошкодження вантажу сталися внаслідок обставин, яким перевізник не міг запобігти й усунення яких від нього не залежало.

Дослідження інституту відповідальності перевізника ускладнює міжнародний характер діяльності у сфері перевезень. Оскільки перевезення вантажу здійснюються і в міжнародному сполученні, тобто коли повітряні судна, вилітаючи з однієї країни, здійснюють комерційну посадку в іншій країні, а сторонами договору міжнародного перевезення частіше за все є представники різних країн, питання відповідальності перевізника регулюється не тільки національним законодавством, але й міжнародними нормативними актами (багатосторонніми та двосторонніми угодами) у сфері цивільної авіації.

Спираючись на загальне поняття «юридичної відповідальності», можна сформулювати поняття «відповідальність авіаперевізника» як застосування до авіаперевізника юридично значущих впливів майнового та немайнового характеру у разі недотримання ним своїх зобов'язань, що виникають із договору перевезення вантажу і вимог нормативних актів при здійсненні перевезень вантажів.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 759.

2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.